Voorwoord

Psychiatrische en/of verslavingsproblemen bij ouders in combinatie met ouderschap is voor zowel de ouders als de kinderen veelal een weg met kleinere, grotere en soms zelfs onneembare hindernissen. Voor eenieder, gezond of ziek, is kinderen opvoeden van tijd tot tijd een lastige, vermoeiende klus. Een klus waarbij zowel de ouder als het kind onhandige dingen kan doen en ouders en kinderen elkaar tijdelijk niet zo aardig vinden. Maar wat als die ouder psychiatrische en/of verslavingsproblemen heeft? Dan beïnvloedt de heftigheid van de ouderproblematiek de ouderrol en verdrukt deze. Een proces waar de ouder last van heeft, maar dat ook invloed heeft op de opvoeding en ontwikkeling van de kinderen.

Deze invloed kan al maanden of jaren aan de gang zijn, voordat het de buitenwereld opvalt dat er binnenskamers iets goed fout gaat. En als het dan naar buiten komt, is het maar helemaal de vraag of er passende hulp aan ouders en kinderen wordt gegeven. Want schaamte bij ouders of kinderen en angst voor veroordeling door de buitenwereld liggen altijd op de loer en zijn niet makkelijk te doorbreken. Ook de buitenwereld weet zich vaak geen raad met de psychiatrisch zieke of verslaafde ouder en zijn kinderen. En zo kunnen er jaren voorbijgaan en kan de kindertijd voorbij zijn zonder dat ouders en kinderen de hulp, steun en begrip hebben gekregen die ze zo hard nodig hebben.

De hulp aan de ouders en hun kinderen dient gedragen te worden door een gedeelde visie van zowel de hulpverleners in de volwassenzorg als in de kind- en jeugdzorg en verder iedereen die betrokken is bij deze gezinnen. Dan kan de ouder niet alleen in zijn rol als patiënt worden geholpen, maar is er tegelijkertijd aandacht voor zowel de ouderrol als de kinderen en hun belangen wanneer ze bij de zieke ouder opgroeien. Voor zowel de kinderen als de ouders met psychiatrische en/of verslavingsproblemen is deze integrale visie het best te realiseren in een levenslooppolikliniek/gezinspolikliniek. Door het weghalen van de muren tussen volwassenzorg en kind- en jeugdzorg wordt in een veel eerder stadium dan nu het geval is aan de transgenerationele overdracht van ouder op kind gewerkt door een niet-passende opvoeding tijdig te doorbreken, de ouders te versterken in hun ouderrol en negatieve ontwikkelingsrisico's voor de kinderen te verkleinen/weg te nemen.

Dit boek helpt zowel de ouders als hun kinderen om de hulp te krijgen waar ze recht op hebben, toegesneden op de situatie waarin het gezin en de individuele gezinsleden zitten. Want ook psychiatrisch zieke of verslaafde ouders willen goede ouders zijn, maar door hun ziekte en verslaving is het gezonde functioneren deels of volledig op de achtergrond geraakt. Soms moeten er harde woorden gesproken worden, want zachte heelmeesters maken stinkende wonden. Er moet dan worden duidelijk gemaakt dat zij door hun psychiatrische ziekte of verslaving tijdelijk of langdurig niet in staat zijn om de dagelijkse zorg van de kinderen uit te voeren, hoe triest het ook is. Of dat zij per direct een andere opvoedingsstijl moeten gaan hanteren, hoe lastig dat voor hen ook is. Het is dan nodig enerzijds oog te hebben voor de kinderen en openheid en begrip voor de ouders, maar anderzijds grenzen aan te geven. Precies wat psychiatrisch gezonde en niet-verslaafde ouders ook op prijs stellen, maar niet altijd klakkeloos kunnen accepteren. Wat dat betreft is de scheidslijn tussen de gezonde ouder en de psychiatrisch zieke of verslaafde ouder zeer dun: we zijn en blijven allemaal gewoon mensen met eigenaardigheden.

Over de casuïstiek

De gebruikte casuïstiek is afkomstig uit eigen contacten met KOPP/KVO-kinderen en hun ouders. Er is zoveel mogelijk getracht dit op een wijze te doen dat het niet is terug te voeren op individuele personen.

Over de benaming KOPP/KVO

KOPP betekent Kind van Ouder met Psychiatrisch Probleem. KVO betekent Kind van Ouder met Verslaving. Het woord 'kind' wil echter niet zeggen dat dit ophoudt bij een bepaalde leeftijd: het is een gezinssituatie die ook van invloed kan zijn op volwassen leeftijd. Waar het de leesbaarheid vergroot, zal er gesproken worden over KOPP/KVO, evenals over 'KOPP/KVO-gezin' wanneer het zowel de ouders als de kinderen betreft. Tevens is voor het vergroten van de leesbaarheid van het boek veelal gekozen voor de enkelvoudsvorm 'het kind' en 'de ouder'.

Mijn dank gaat uit naar de kritische meelezers Ben Hoogstad, Yvonne Hageman en Peter Hageman en hun steeds opbouwende kritiek. Ook veel dank voor de vele uren die Angelique Nienhuis, actief bij Labyrint-In-Perspectief, heeft geïnvesteerd in het lezen en becommentariëren van mijn manuscript. De vele collega's die ik gedurende mijn carrière heb mogen ontmoeten in het kader van KOPP/KVO en die mijn enthousiasme en betrokkenheid deelden en uitdroegen ben ik zeer erkentelijk voor al het werk dat ze hebben verzet en de inspiratie die ze mij gaven. Maar vooral wil ik alle ouders en kinderen danken die mij hun vertrouwen hebben gegeven. Helaas heb ik hen niet allemaal altijd de hulp kunnen geven die nodig was.

Lies Wenselaar
voorjaar 2015

http://www.springer.com/978-90-368-0934-4

Integrale hulpverlening aan ouders met psychiatrische en/of verslavingsproblemen en hun kinderen
Een praktisch handboek voor de hulpverlener
Wenselaar, L.
2015, XIII, 231 p. 14 illus., Softcover
ISBN: 978-90-368-0934-4